

V. P. P. P.

VJEKOSLAV ŠTEFANIĆ

Još se osušilo nije crnilo kojim je potpisao imprimatur na ovo (24) *Slovo*, a smrt je iznenada, već 24. veljače 1975. istrigla pero glavnom uredniku prof. Vjekoslavu Štefaniću, počasnom doktoru Zagrebačkog sveučilišta, direktoru Staroslavenskog instituta u miru i prvaku hrvatskog glagolizma.

Rođen je 25. travnja 1900. na povijesnom tlu hrvatskog glagolizma: u Drazi Bašćanskoj na otoku Krku. Klasičnu gimnaziju učio je na otočiću Košljunu (Krk), u Zadru i Varaždinu. Filozofski fakultet — slavistiku i romanistiku — završio je na Zagrebačkom sveučilištu (1921—1925). Od g. 1926. bio je profesor u gimnaziji u Ogulinu, Krku (1928—1932), Čupriji, Karlovcu, Zagrebu (1932—1941); od 1941—1945. radio je u uredništvu Hrvatske enciklopedije kao suurednik za hrvatsku književnost i jezični korektor; uz to 1944—1945. predaje književnost na Visokoj pedagoškoj školi u Zagrebu; 1946—1948. ponovno je profesor na srednjim školama u Zagrebu; 1948—1961. radio je u Historijskom institutu Jugoslavenske akademije na katalogiziranju i opisivanju njezine glagoljske zbirke; poslije smrti prvog direktora Staroslavenskog instituta Svetozara Ritiga 1961. postao je v. d., a početkom 1962. direktor Staroslavenskog instituta, gdje je ostao do odlaska u mirovinu 1967.

Život i rad s bibliografijom prof. Vjekoslava Štefanića prikazan je u dvobroju *Slova* 15—16 (1965) koje mu je radna zajednica Staroslavenskog instituta posvetila o 65. obljetnici života i o 35. obljetnici znanstvenog rada. Od tada (1965) proteklo je cijelo desetljeće i bibliografija Vjekoslava Štefanića obogatila se za dvadesetak jedinica; društvo ga je nagradilo republičkom nagradom za životno djelo (1966), a Zagrebačko sveučilište podijelilo mu je (1970) počasni doktorat.

Zapravo istom u posljednjem desetljeću života objelodanjeni su glavni rezultati njegovih dugogodišnjih sistematskih istraživanja. Istom tada izašli su monumentalni opisi glagoljskih rukopisa Jugoslavenske akademije, kojima je posvetio preko petnaest godina rada (1948—1964); prva knjiga g. 1969. (o 1100. obljetnici smrti Konstantina-Ćirila), a druga g. 1970. (v. prikaz u *Slovu* 22, 1972, str. 133—137). *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije* i *Glagoljski rukopisi otoka Krka* (Djela JAZU 51, 1960, str. 456) tvore zapravo Štefanićevo životno djelo. U tri knjige opisao je dva najbogatija nalazišta glagoljskih rukopisa: otok Krk i Jugoslavensku akademiju — te dvije riznice glagoljskih originala.

U opisima krčkih glagoljskih rukopisa o svakom su rukopisu, da ponovimo, dani opći bibliografski podaci, paleografska i jezična slika, iscrpan sadržaj sa zaokruženim zaglavkom. Tu je — uz sjajan uvod o otoku Krku i njegovim glagoljskim rukopisima — opisao 255 rukopisa. Uz to kataloški je popisao i one rukopise koji se više ne nalaze na otoku Krku, a nekoć su bili. Tom je knjigom Vj. Štefanić nadmašio ono što je u svoje doba dao Ivan Milčetić (s otoka Krka opisao 22 rukopisa) i tako stao uz bok izdanju J. Vašice i J. Vajsa (*Soupis staroslovanských rukopisů Národního musea v Praze*, ČSAV, Prag 1957). Na isti način sistematski je opisao i sve glagoljske rukopise koji su pohranjeni u Arhivu JAZU (443). U Akademijinoj zbirci čuvaju se najstarija svjedočanstva (makar fragmentarno) nekih slavenskih tekstova, npr. odlomak apokrifne poslanice o nedjelji iz 13. st. (Fragm. glag. 124) najstarija je potvrda tog apokrifa u slavenskim književnostima; odlomak apokrifne legende o sv. Tekli iz treće četvrti 13. st. (Fragm. glag. 4) najstariji je poznati južnoslavenski prijepis o djelima Pavla i Tekle. U Pazinskim pak fragmentima iz početka 14. st. (Fragm. glag. 90 g-h) zasvjedočen je nastariji prijepis apokrifnog Nikodemova ev. (s latinskog prevedeno najkasnije u 10. st., vjerojatno negdje u Hrvatskoj i odatle se proširilo u istočne slavenske književnosti).

U opisima se prof. Štefanić služio modernim tehničkim pomagalima, bogatim vlastitim tekstološkim iskustvom, komparacijom s latinskim i grčkim izvornicima i paralelama u ostalim slavenskim književnostima. Zadržavao se na oštećenim i nečitljivim rukopisima (a takvih nije mali broj) i većinom uspješno riješio njihove zagonetke. Ponajčešće ti opisi prerastaju u prave monografije. Štefanićevi *Glagoljski rukopisi otoka Krka* i *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije* zaokružen su studij velikog dijela glagoljaške

pismenosti i književnosti, pa svatko tko krene u istraživanja hrvatske kulturne, pa i ekonomske i društvene prošlosti, morat će po-segnuti za tim knjigama.

Osim krčkih i Akademijinih rukopisa prof. Vjekoslav Štefanić, djelomice i uz suradnju asistenata, sistematski je istraživao i eviden-tirao glagoljske rukopise još po bibliotekama i arhivima na otoku Rabu, Lošinj i Cresu, zatim u Rijeci, Kopru, Zadru, Splitu i Lju-bljani. Dio evidentirane građe ostao je u rukopisu (npr. krasna kul-turnopovijesna građa za otoke Lošinj i Cres).

Tanane Štefanićeve analize obilja glagoljskih rukopisa solidna su osnova za pisanje sinteza o našoj najstarijoj baštini. O hrvatskoj srednjovjekovnoj pismenosti i književnosti već je sâm napisao sin-tezu u Uvodu hrestomatije *Hrvatska književnost srednjeg vijeka* (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. I, Zora-Matica hrvatska, Zagreb 1969, v. prikaz u *Slovu* 20, 1970, str. 140—145). Po bogatstvu tekstova i tema, i u proznom i u pjesničkom dijelu, Štefanićeva je hrestomatija ocijenjena kao »pravo otkriće za našu kulturnu javnost« i kao »prva istinska afirmacija hrvatske srednjovjekovne književ-nosti«.

Štefanićeve male sinteze, koje izvire iz dobrog poznavanja knji-ževne građe, mogu se naći u člancima koje je obradio za *Leksikon pisaca Jugoslavije* što ga izdaje Matica srpska u Novom Sadu (u njemu je prof. Štefanić bio urednik za glagoljsku književnost). Za nj je obradio ove pisce: Baromić Blaž, Bartol Krbavac, Bedričić Silvestar, Blažiolović Jakov, Brozić Mikula, Fatević Mikula, Filip iz Novog Vinodolskog, Franki Anton, Fraščić Petar, Grabar Biserka, Grdović Ivan, Greblo (Greblić) Šimun, Grgur Senjanin (Dalmatin), Kraljić Ivan, Juranić Anton, Juričić Juraj, Hercigonja Eduard, Ka-raman Matej, Klimantović (Klemenović) Šimun, Kolunić (Kacitić) Broz, Koščićić (Košćica, Košćić) Bene, Kuzmić (Kuzmićević) Marko.

Sintetička je i njegova studija o počecima povijesti glagoljskog pisma *Првобитното словенско писмо и најстарата глагољска епи-графика* (Словенска писменост. 1050 годишнина на Климент Охридски. Ohrid-Skoplje 1966, 13—30; na hrvatskom jeziku objavl-jena u *Slovu* 18—19, 1969: *Prvobitno slavensko pismo i najstarija glagoljska epigrafika*). Elemente sinteze ima i njegova poznata stu-dija o odrednicama postanja hrvatskog glagolizma, te specifične povijesne pojave: *Determinante hrvatskog glagolizma* (*Slovo* 21, 1970, str. 13—30).

U posljednjem desetljeću prof. Vj. Štefanić aktivno je pratio, prikazivao i ocjenjivao zbivanja u slavistici, osobito ona što se odnose na paleoslavenistiku i glagolizam. Ocijenio je i prikazao ove knjige: N. Radovich, *Le pericopi glagolitiche della Vita Constantini e la tradizione manoscritta cirillica*. Bibliotheca Enrico Damiani diretta da Nullo Minissi. Testi e studi pubblicati dal Seminario di Filologia Slava dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli 1. Edizioni Cymba, Napoli 1968 (*Slovo* 20, 1970, str. 115—117); *Misal po zakonu rimskoga dvora*. Prvotisak: godine 1483. Pretisak: Zagreb 1971. Biblioteka pretisaka »Liber Croaticus« Instituta za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (*Slovo* 22, 1972, str. 168—173); Иван Добрев, *Глаголическият текст на Боянския палимпсест — старобългарски паметник от края на XI век*. BAN, Institut za b'lgarski ezik, Sofija 1972 (*Slovo* 22, 1972, str. 173—177); Dragica Malić, *Jezik najstarije hrvatske pjesmarice*. Znanstvena biblioteka Hrvatskog filološkog društva 1, Zagreb 1972 (*Slovo* 23, 1973, str. 225—232); Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*. Institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, Djela knj. V, Zadar 1973. (v. ovdje, str. 241—248). Prikazao je 35. godište časopisa *Slavia* (*Slovo* 17, 1967, str. 218—222); *Ricerche Slavistiche* IV—XIII (*Slovo* 18—19, 1969, str. 424—431). Pisao je o Vladimiru Mošinu u povodu 75. obljetnice života (*Slovo* 18—19, str. 141—154); o Josefu Vašici i Antunu Šepiću u povodu smrti (*Slovo* 18—19, 1969, str. 383—385). Suradivao je i u *Krčkom zborniku* priložima: *Dobrinjski pjesnik-glagoljaš Ivan Uravić* (br. I, 1970, str. 201—222); *Historijski podaci o srednjoj školi u Krku* (br. III, 1971, str. 11—33).

Priredio je tekst i tumač Marulićeve *Judite* (Zora, Zagreb 1968) i pisao o Slamnigovu izdanju Marka Marulića (*Marko Marulić: Judita, Suzana, pjesme*. Priredio Ivan Slamnig. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4, Zagreb 1970. Kolo 5/6, 1971, str. 558—559).

U miru, u svom domu posljednjih je godina zaokruživao popoglavlja iz glagoljske paleografije. Paleografijom je želio okruniti svoja životna istraživanja. Pero je međutim stalo (negdje oko tri sata poslije ponoći 22. veljače 1975) pri svršetku poglavlja *Nazivi glagoljskog pisma*. Srećom — za glagoljsku paleografiju stigao je dosta učiniti u svojim dosadašnjim radovima (npr. u spomenutoj raspravi *Prvobitno glagoljsko pismo i epigrafski spomenici*, u uvodu u Akademijine rukopise, u studiji *Die glagolitische Kursivschrift* i dr.). Pregled glagoljske paleografije dao je u svojim paleografskim

tečajevima koje je držao u Historijskom institutu Jugoslavenske akademije. Sve to — zajedno s rukopisom koji je sam zaokruživao — ipak čini cjelinu.

Aktivnost Vjekoslava Štefanića u Staroslavenskom institutu, kojemu je jedan od utemeljitelja, živo se nastavlja i poslije odlaska u mirovinu koncem 1967. I nadalje uređuje (i sve priloge u njima recenzira) institutska izdanja: *Radovi* (7 knjiga) i *Slovo*. Uredio je faksimilirano i kritičko izdanje *Missale Hervoiæ ducis spalatensis croatico-glagoliticum* (Graz — Ljubljana — Zagreb 1973). Živo je pratio rad na ekscerpiranju građe iz hrvatskoglagoljskih izvora za Rječnik crkvenoslavenskog jezika i od početka (1958) bio član Međunarodne komisije za spomenuti Rječnik. Srdačno je u svom domu sa suprugom Ivom primao svoje suradnike, provodio s njima duge sate u izmjeni mišljenja o znanstvenim, stručnim, društvenim, pa i životnim pitanjima. Bogatstvo njegovih iskustava, širina vidika na tim područjima — oplemenjenih uvijek profinjenim lirizmom — pretvarali su susrete s prof. Štefanićem u prave blagdane duha. Težio je za istinom i potvrđivao je svojim životom i svojim djelom. Bio je rodoljub i volio svoj zavičaj (Krk), i to ga je potaklo da glavni sadržaj njegova života postanu istraživanja hrvatskog glagolizma u kojemu se uspeo do autoriteta.

Smrću Vjekoslava Štefanića izgubila je hrvatska medievalistika vrhunskog istraživača, a njezina specifična grana glagolizam — svojega prvaka. Staroslavenski institut izgubio je jednog od svojih utemeljitelja i direktora, uzornog učitelja i dragog prijatelja.

Neka je slava prof. Vjekoslavu Štefaniću!

Anica Nazor